

АРХІВ ОБЩИСТВА
УКРАЇНСЬКОЇ

ПРОБОЕМ

Р. I. Н. 1.

БЕРЕЗЕНЬ 1934

Ціна 10 сот.

БЕРЕЗЕНЬ

Тарас Шевченко

РОКОВИННИ

9 березня 1814 року народився а 10 березня 1861 р. помер
ТАРАС ШЕВЧЕНКО

березень 1917 р. — перший місяць первого року Української
національної революції

ЗАПОВІТ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Україні милій:
Щоб пани широкополі
І Дніпро, і кручі
Було видно, — було чути,
Як реве ревучий!
Як понесе з України
У синє море
Кров ворожу... Отоді я
І пани і гори —

Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... А до того —
Я не знаю Бога!
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сімі великій,
В сімі вольній, новій,
Не забудьте помянуть,
Незлім тихим словом!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Коли покидає Батьківщину не схотів іти у царство вічного щастя; вказав місце своєго спочинку там, звідкіль мігбі бачити цілу свою українську Землю і слухати гомону її життя. Щоб бачити як слово його вростає у кров поколінь, як підносить упавшу на своєму шляху нашю, щоб її ріст, могутній ритм її життя, шум степу, ширінь просторів і вічний рух великої ріки віковічно бачити і чути.

Він з тих, що являються раз на кількасот літ, тоді, коли зачиняються нові розділи в житті нації. Він з тих, що нові релігії встановлюють, що дають „живим і ненародженим” — своїй нації — на століття житву Ідею, якою вона живе, росте і творить.

Він виріс з воді наші до життя, з її глибинних сил, — на те, щоб своєю появою, своїм життям і ідеями спнинти процес упадку поколінь,

„Я таї ї люблю мою Україну... що прокляну святого Бога, за неї
душу погублю“.

Тарас Шевченко

І непомічне бітвіко огнєвим
Неожиць синови молчав
Молчав сину чи віргану
Ціло замутили колись.
Мини одинаково ги буде
Той синяк молитися піни
Що ти однаково молчи
Як чуктанку ване міло
Приспівати та мукави. і в очах
Ін скривленчий збудь обій
Зати фіодонаково мени.

Т. Шевченко

„Настане суд — заговорить Дніпро і гори“ — „І потене сто ріками
кров у сине море“.

Тарас Шевченко

запліднити сучасність новою, живою Ідеєю трунути вперед і розпочати собою
новий процес ставання, що й досі все могутніше твориться.

Кріпацьке походження національного пророка, його кровна злученість з глибиною нації, засвідчують про те, що наше відродження пішло
безпосередньо з народного кореня, із самого ґрунту сирого життя.

Поява, вибух, що наступив саме тоді, коли Його було найбільше
треба. Появився саме у часі найбільшої глущі українського національного
життя, коли то доторяли і вимириали в живих людях безпосередні традиції політичного самостійництва, а почуття окремішності зберігалося
тільки в пісні і побуті. Було мовчання великого цвінтая, була пустка-
сон. Тіло української нації було настільки спарадіжовано, що ворогував Його
її уже трупом. Ті, які мали вести націю, занідли й вросли в вороже
тіло. Закріпощене селянство, мовчазна маса затурканих, закутих, полищених
своїми провідними верствами — рабів „к ровю своєю і потом полива-
до землю“ забувши, що то за земля, „яких батьків чи сини вони“.

І от ніби у відповідь цинічному заспокоєнню ворога, глибини нації,
П живе, ще дієве ядро породжує таку велітенську національну індиві-
дуальність, як Шевченко. Постать могутньої національної життєздатності,
вільну, з чистою, без пятна неволі, національною душою, повну руху, го-
ріння — свідому цілі й шляху. Як велітенський смолоскип у темному
морозі поневолення.

Сила наїздницького тиску тільки збільшила енергію глибинних сил тої
нації, що й так здавалось було поховано. І Шевченко вибухнув як прояв
тих стиснутих сил, як сума всіх національних напружен, як усвідомлене
життєве явлення тих підсвідомих го-їв, що нутрували в глибинах української національної стихії, як явище всієї Соборної України.

І цю величезну національну пустелю, цю страшну порожнечу, що по-
бачив він перед собою на Україні, мужнім творчим генієм своїм він напов-
нив собою, запліднив змістом своєї надлюдської, пекучої, пропалюючої,
відроджуючої поезії. Ледачу, сліпу, рабську кров у недокровних
жилах мілонів, в яких животі: „і мертвий гнів і нежива любов“ він
змусив пульсувати швидше і ця кров закипіла, забурлила, збунтува-
лась вже раз назавжди.

Треба було живого слова, щоб воскресити з попелу забуття велику
українську минувшину і нею дати образ майбутності — він слово те
любов до неї, він намалював її правдивими, чудовими красами і казав,
що ця краса стане ще ванеслішою, коли її „кровю домалювати, осві-
ї віри — серце його палало такою любовю до своєї нації, що готове було
проклясти самого Бога, якщоб цього треба було, щоби здійснилася на цім
шляху в естетичному закутому народу естафета його ворогів — він її втрояв.
на те, щоб з нього виросли ножі обюдні“, які „розпанахають
погане, гниле серце, вицідять сукровиту і наллють живої,
жозацької тої крові, — чистої святої“. Треба було людей, що
в неволі затратили мужнє розуміння життя, навчити життям жити, —
ї мудру — мораль сили, на „правду-истру“. І треба було приміру чин-
 себе всю силу ворога.

Поява Шевченка поклала кінець площи спаду, по котрій котилася
безвладно філя життя української нації. Почалось ставання, в якому вож-
дом і рушійною силою є Він і ого Слово. Свою останню заповіль,
в якій стопив український Геній всі свої думки, пориви і почування дав він
наприкінці і вона є заповідю ЧИНУ.

„нехай горить — червоні — полум'ям повіє — трупом землю вириє“.

Тарас Шевченко

За новий, за дійсний культ!

„Так далекий був він сучасникам, а так нерозривний
з душою і волею української землі!“

Хоч Шевченко, від хвилини своєї появи по сьогоднішній день, був
ї є тою рушійною силою, яка підносить українську націю з її упадку,
хоч Його духовість спричинила і витиснула свій знак на плому українсь-
кому національному ставанні — ніодно з дотеперішніх українських
поколінь не було всілі приняти дійского Шевченка.

Кожне українське покоління від часу смерті Шевченка сидоне перед
ним свою голову. Але не кожне перед тим самим у Генія, бо кожне поко-
ління брало від нього тільки те, що здужало взяти. І кожне покоління
творило свій образ Шевченка, що все не був дійсним Його образом
а тільки в дбітку Його у душі того покоління. Коли покоління було хвде,
безсиле, „німі раби“, тоді з Шевченка бrado воно „садок вишній“ та
„одну слізу з очей карих“ і спростачувало Пророка в сентиментального
„Тараса пастушка“. Коли хворому поколінню „уже було життя-боротьба
з Його законами сили і воно віrido у загальну згоду всіх людей то юм
„і вражую злою кровю волю окропіте“ поспішно додавало:
„тільки з лою!“ Коли покоління, прислане неволею, не знало ідеї Уде-
їнської Самостійної Держави, найвищої ідеї Шевченка, — воно прох-
дило мимо цих святих радіків Його Слова і кричало: „він був тільки проти
панів, попів і жілів а не проти національних ворогів“ — бо до цих воно
було приросле.

І так він був почерві і одночасно: „співачем людського горя
і кривд“, „бунтарем проти кріпацтва“, „вестюм всеядіс”
„їх ідеалів“, „міжнародної любові“ і всіх інших, таїм, які
були ті покоління, тільки не тим, хім був їх відмінність.

Всего же можно выделить в цикле в двух хрониках душевно-и-волевую
исследовательскую деятельность, бытовые цели, бытовые побуждения,
бытовые функциональные задачи или пересегментации на более сконцентрированные.

Всіх учасників зустрічі, які відбулися в місті, бажаю в чудівій, певній мірі
закінчити своєю відповіддю в слухачів цього покукового слова. Ви розійшлись із
поміж учасників зустрічі, яким приємно залишити туте спокійне життя.

«Дача» — це відповідь Шевченковів музам розкиданім
зі всіх кінців нашого світу. І страшно і солодко і болічно і уво-
люємо. Ось тут є загадка. А Костомарова, як признається сам,
важко згадувати початок думки своїх «Сон» і «Кавказ», «обхоплено страхом».

Сильні притиски „народника” відчуті Шевченка в свою смущуючу ману, зроблені з не вільної руки Іого Слова. Знедичили Його „поетом вероломного горя і крадії”, та зробили з його великого серця, що горює чистим чином людом і віра в націю — байдужну криницею якоїсь підлогої струни і якоїсь малостерді. За ними драгоманське соціальнє покликання, що тем не знalo своєї нації і захоплювалося мріями про міжнародний мир і такий соціалістичний рай обмежившихся народів. Воно перенесло Шевченка на червону, на свою подобу і зробило з нього героя за будівлю і мір віків народів».

В такому спротивному виді ставав Шевченко власністю поколінь. А рівночасно з тим була боротьба за Шевченка. Кожна з течій вибирається з своїх варіантів убори, хрестила своєм загумінковим іменем, спростовувала і змужувала його велику духовість до своєї „політичної програми“. Наскільки пакували гарячі з Коцюбрі, чи з Савченко, слова до Гінзбургової програми, настільки великі будуть її юго заслуги. І так роблено з цього „пан-світі“ і „інтернаціоналізму“, „соціалізму“ і „гетьманізм“, „червоного демократу“ і „республіканця“, „демократичного“ і „безджінника“ врешті „сивця пролетаріату“ і „співчінка“ а півту свого часу „занадтайного соціалістичного агітатора“.

тоді маєся враження ліквідаційного базару, де на публічних торгах продають Шевченка. Хто дастъ більше? Хто приобретє більше чисто міхолюдних цінностей з цього Кобзара у свою користь — того він і буде. Тоді охрестить його наявною собі виїскою, виставить у поземному кутку у своїй убогій в Ізюмі і віддо світлиці і мати-таки гостей Шевченковим іменем.

І оте порошкування, розкладування по кісткам, тортування і спростиючих Шевченка відбилося сильно на його культі. На культі Шевченка античне таємство нашого національного каліктика, нашого розмитку з етносу в націю, на його образі очі чотирьох хворих, немальничих поколінь і напілезні ними винески. Все це і врешті-длухожа порокиечі і водева не від'є предостаннього, дореволюційного українського покоління, що воно на наших очах сьогодні ще буде вчинити, залишає лише у собі — все це спричиняється до того, що культ Шевченка виродився у чисто, якщо, остигло, тільки синтетично вочітників. З Шевченка зроблено божество, яке до чого не зобоважу, якому виставлять раз у рік поклонитися а в жаті творити заперечення його. Присвякований культ Шевченка в «ордені» сьогоднішнього українства виродився у поверхневу формальність, яка для того, хто лишив поколінням Великій Землі до задінчення в тіжному образі вже поклоном, Шабашової обходи „Гарасових роковин“ традиційні концерти, художні спектаклі виконують холодом, порожнечко, знанням високопарним пустотою, характеристичним лісом, які були під душевного звіску

Слідчим для них став Олександрінській судовий відмінну, став ворожим звичаєм у консервативній сан-імперії. Іноземцем, якому узвістять пізньо за патріотичний обговорювання в рядах чи підпільни-

шаному божкові, а не переживати його, не жити його любовю і вірою, його життям і змаганням. В іх устах Шевченкове ім'я, як і великі оба 22-ї січня — порожнє, бездуше слово, за котрим немає життя немає чинів а в чинах іхніх немає ні Його ні Іх обох Великих Днів нації. Бо цюж може мати спільногоЛ великі націоналізм Шевченка з іх дешевим „патріотизмом“ захищатим замкнутим у концептівій еалі, як далекими іхні почування, іхня „любов“ від того пекла, що горіло в душі Його і якими ж низькими іх діла в обличчі Шевченкового чину. Він завелений для них як і той час, що його вони сьогодні переживають! З його ідей на міру апостольських правд, вони зробили собі теоретичні засади, формальні вивіски і все те згідно з малим квадратом фальсифікації душі. Притемно, затерто дійсний образ Шевченка, культ Його позбавлено внутрішньої енергії. Його слова через дешеве і бездуше повторювання позбавлено їх первісної сили а звязок з ним виродився у шабльоновий остиглий кадильний

Дійсного Шевченка можна відчути і засвоїти тільки здоровію національною душою, і сьогодні занечищений, захолоджений образ його встає перед нами — новим українським поколінням — у цілій своїй первісній силі. Розстаює той лубочний вигаданий образ його. Його постать очищується в налетіостей неволі, з тих ярликів, які почіпляди на нього чотири хворі покоління. Понад голови анатомів, спекулянтів і тих „з ледом у серці“ ми знаходимо прямий безпосередній зв'язок з Шевченком. Ключ, який отвірає нам брами пізнання дійсного Шевченка — наша душа. Він став частиною нашою власної душі — він у нашій крові і кості, він в наших чинах, і тільки ми зуміємо встановити новий дійсний культ Шевченка. Ми переважаємо його повсякчасно, горимо його дубовю до своєї нації і вірою у її велику майбутність — ми ступаємо шляхом них визначенням. Не вміло обкідати наших національних святощів і героїв блідими словесними незабудьками — Серце наше і наші чини промовляють до них мовою, якої і тільки якої вони бажали від своїх нащадків, для яких лишали Заповіти не на те, щоб їх святочно раз у рік рецитувати а на те, щоб їх здійснювати і здійснити.

І коли сьогодні у 120-ліття Уродин ми клонимо свої голови перед тією Шевченко то твімо, що не поклонів перед своїм образом, не свічки, не кадила вимагає він від нас а любові, віри, боротьби і чинів. Шевченко не іконостас! Шевченко жива душа сила і тільки життя—велике і по-рівні зусилля, вказане ним і творене нами, є дійсним, належним культом Його.

«Заснула Україна — буржом укрилася — цілком захищена — в камені, а болоті серце прогнолаз». Тарас Шевченко

林語堂

Іван переродився

45. Записка бывшего губернатора Калужской губ. А. Степанова – Июль 1852 г.

Іх позиції три війни, що почалася перетинаючи через цей таємний
спокійний край... Голодне звітство... Це „Маккензі”, „Бердфорд”, „Мак-
сін”, „Моссін” й інші. Іх ухопили в свої злізні обійми земля, і вони за-
пали, загороджені гадоми покидають нової служби.

Придушені московськими батьківщиною бандити на фронтах — українська національна революція провокація. Зникли тільки вояхи ІІ. Місце правильної армії заняли сотни більші і менші народянські загони і підрозділі. Їх крили у собі українські ліси і хвиби. Їх зникли з себе обмежені урядом міста і села, коли зони у них висаджували не відомі

шану разом з найзідником та по зброя. Місце юної української влади занесли тисячі революційних гуртів, що у кожному селі і місті викорували, допомагали нові силы до боротьби. А в Холоцюку Яру мав каманий острів, через якого ще непоборну стояла оборужена від патріотичних очуків до сканбордів діля "Холоцюкська Республіка". Найбільш залізий наприкінці літа почався об скалу цих гордік і завзятких холодно-жарських селян. Боротьба зелася дальше.

Попереду йшли тривожні ночі. Роз у раз будили тоді крайнєго загрози пожежі. Та тут то таї довируги Крайдолів горіло зайнажинище кайно, розсекуваючися станиці черезичайки. Пожежі розпаливались пожежу душ. Крайдолі тим ступали на дей шлях.

І набили вони. Ненависні зайди. Ускочили до Крайдолів тічнею скажених вовків. — Де зброя? Де динаміт? Де прилади до підпалів? Ти був у бандитській групі Гулого! — викорівливали до крайдолічан.

Застопніли по токах крайдолівські господарі. Заплакали іані жінки під крісами прикладами. Запломили руки крайдолічан, дивуючись, як нівелювали іервавицю клаті заволоки.

А незадника рука Й дамі палила й убивала.

І не вспіли Крайдолі гардзізді роздивитись по руїні, коли це заволоки насочили в друге. І знову стогня Крайдолів летів у поле і там с'їдався зі стогонами, що думали з усіх боків.

І в Івана були діні. Коли вони прийшли перший раз, то здавалось, що це несподіване лицо неначе заголошило Його. Відхилини, коли перший величний зайди кинув Іваном об стіну, цей цілковито скідався на непримітного. Байдуже ісчезніло він дивився, як вони рубали долівку, пороли постіль і розкідали стіжки та стріхи. Його не вибили з цього незвичайного склону ні чергові побої ні плач Його дітей, ні зорки напастованої жінки. Він дивився байдуже назір на це, як заволоки висипали збіжжя на подвір'я і занішавши Його з водою поливали нафтою і гноюючи. Шойно тоді, як вони забралися геть, він прочуняв. Повалившись на скриню і кулаками втискав у вічі сльози, які у нього не бачив ніхто і не мав бачити.

А як удруге прийшли до нього, він уже нічого не бачив і не чува. Його разу таки побили разом з іншими до хатівні, а звідтіль він уже не вийшов, дарма, що декілька разів відливали. Його винесли пімертвого. Та за дав тижні Іванове залізне здоров'я поставило Його на ноги... Він поверався сeme з Васильком біль зруйнованої долівки, коли це до хати вбігла наляканна Іваніха.

— Вони завтра мають прийти — звістила наче не своїм голосом... Іван глухну на жінку. — Знову — промовив. Жінка хлипала — Знову — заговорив Іван удруге і підвівся. На устах заграло у нього щось чудне.

— Василю! — Кликнув на сина Й подався на двері. — Візьми лопату — прибавив уже за дверима. — Ось тут колай — сказав, хоч цей і без батькових вказівок зупинився чомусь в належному місці. За кілька хвилин Іван держав у руках щедро наоливленого "Моссіна". Вайлувато, наче заспана гадюка давило залізо Іванову долоню... У кілуні, при ревній допомозі Василька, Іван вичистив кріса. — Ладується ось так — згодом почав сина.

Іваніха тільки руками сплеснула, як побачила, що чоловік кладе кріса до постелі. — Шо ти робиш божевільний? — крикнула зі страху.

— А ти чого? — заспокоював І. Але вони за ним приходили. Оце для них наготовився. Завтра — додав за хвилину і знову якось чудно підсміхнувся.

Та втретє вони до Крайдолів не приходили. Але Іван став уже нетим. Він знайшов свій шлях. Знайшов і других, що йшли тим шляхом.

"бо лучче одурить себе такою самого, ніж з ворогом по правді жити"
Taras Shevchenko

1917 в Україні

Фільма першого року української революції в місяцях

ВПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ

В революцію, що вибула з російської імперії в перших дінях березня 1917 р. і була викликана у великій кір українськими силами — увійшов Україна без видразної своєї державницької ідеї і революційної незорганізованою. З однієї сторони прислані неволею українськими широкими масами до революції небудою кому національно розбуркти і виковать в ідеї боротьби за Самостійну Українську Державу. Маси, що в потузі загальній революції виявилися розладеними задом-с前瞻, з якої можна було так викути можуть державницько-творчу силу як і обернуті Її майже виаєць, не давши їм своєчасно варіації, змін, порівні самостійницької цілі і своєї дійсно революційної влади. З другої сторони розідженні інтернаціональними вселюдськими ідеями, виковані в один спільній соціалістичній школі з "Братами" московськими соцідемократами — кволі, прирослі до наїздника, українські провідні верстаки, що для них ідеалом було не творення власної державності і не боротьба за неї а тільки, невідривночно від Росії, заняті у ній царським лад соціалістичним. Люди, які в наїзді забули на те, що вічною є боротьба нації і що вічними є тільки закони сиди. Вони вірили, що настав кінець боротьби народів, що греде мирний таємно-соціалістичний рай любові всіх народів, що зникне війна, зникне боротьба і кривда і справедливість вимирковатись не кірою сиди в кіркою вселюдської любові і згоди. Дієслідниця неволя зробила було своє. Присвала маси — здетегнерувала провідні шари. і тому, коли революція захітала в основах сили російської імперії, коли Україна могла не тільки відірватися від Москвоції і створити свою самостійну державу, але й затягти їх у склу її російської імперії та зліхнути Її у кут — не змогли жи відразу розвинути наших хударів — та зліхнути Її у кут — не змогли жи відразу розвинути наших хударів — на весь державницький лад. Україна, хоч здавалось, ульманна, була прикута до Москвоції своєю душою і національною відоровиненістю. І щойно в огні самої української революції почали рватися і то скоро один по однім із даштів, що мини діта наїзду приковували Україну дозайманів і щойно вогонь самі гетманівські почали занадто в душі української нації та що там втрата ніколи. І зона почала віднаходити себе і свою загублену ідею і шахт до неї. Розпочалося революційне і незадовільне становлення упавшої на своєму шляху великої і повнії життям сиї Української Нациї.

СВЯТО СВОБОДИ

Березень 1917 року. Золотий місяць революції. Загомонила Україна. Чіста, чистіна, села. Всіх вінчали хрест "За Вічну Україну" Жовтобранденбургі пропіл зіні у землю, усі вулиці, розкідали на широкій смітній підлозі. Дієслідниця пробудженою від многолітнього сну національної стисненості вибула

народу була величчя українська маніфестація, що відбулася в Київі в день 19 березня (ст. ст.). Стотисяч українського люду залило вулиці нашої столиці як по самі береги.

Хрещатик від Бесарабки до міської думи заповнений народом. І чим більше до Думи тим густіша юрба, а перед самою Думою великий стиск, на розі Миколаївської вулиці і на рогах Думської площа. Тут кінцевий пункт маніфестації, тут усі хотять бути. З думського балькону бачиш людське море. Не видно постатей а лише одне суцільне людське лице. Воно живе і переливається, як ртуть. Людські хвилі то напирають то відпливають. Як маленький струмочок серед великих берегів лишилася вузенька свободна доріжка для пропуску маніфестантів, що між стінами живих людських тіл лізлися в низ по Фундуклеївській вулиці.

На чолі маніфестантів козацьке військо! Це трупа на чолі з Миколою Садовським відтворила старинне українське військо. Серед маючих у складі сонця колірних хоругов, стягів, знамен, проїзжають вони в червоних жупанах. Ярке, мальовниче тавро й усі багатотисячна юрба загреміла окликами і оплесками. Одна за одною проходять групи маніфестантів. Організовані відділи селян у своїх селянських одягах, робітничі групи, військові чети з прапорами й оркестрами, студенти, залізничники, довгі ряди учнів усіх київських шкіл, урядовці, міщани..

Кольори військ зустрічаються з ентузіазмом. Проходять вони байдорим молодечим кроком. Салютує знаменам і гімнам стоячий на бальконі ген. Ходорович. Вітають окликами і оплесками всі інші. Величаво проїждає зі своїм відділом Сахно-Устимович; йому довго греміли оплески вслід.

Сотки жовтоблакитних прапорів і таблиць рухалося над усією масою люду. На таблицях, що їх несли перед собою відділи маніфестантів красувались написи: „Хай живе Вільна Україна!”, „Хай живе на Україні козацтво!”, „Душу й тіло ми положим за нашу свободу”. Немало було і таких: „Вільна Україна в Вільній Росії”, „Автономія України”, „Автономна Україна в федераційній Росії”. Тільки в руках провідників, що вели кільканадцять відділів робітників, залізничників та студентства, кільканадцять таблиць з написом: „Хай живе Самостійна Україна”.

Гремлять зміняючись одна другу оркестири. Кожна нова група маніфестантів викликує новий вибух подиву щасливих горожан. Здалека на Хрещатику чується спів. Це обєднаний в тисячу голосів хор із своїм батьком Кошичем. — „Ще не вмерла Україна” — „Заповіт! — вимагає юрба. Павза, а потім тихо, тихо: — „Як умру то поховайте”.

Ширшає, кріпче і з міццю розливається священний спів. Здалека, над головами юрби на високім стягу заколисався портрет Шевченка. Все захвилювалось, зашелестіло, заплескало. І принесли Батька вроцісто й обережно та поставили разом з таблицею, на якій стояло: „Земля і воля”.

— Хай живе земля і воля! — почулося з усіх сторін.

— Грушевський! Професор Грушевський іде! — чуються голоси.

Це був памятний, але заразом й зловісний момент. Ледві Михайло Грушевський підійшов з групою маніфестантів до Думи, як члени „виконавчого Комітету” з поспіхом зходять з балькону і за хвилину професора, пепреслідуваного знищеним правительством, на руках виносять на думський балькон. Старий, з великою срібною бородою, з відкритою сідою головою. Блідий, схильований від тількищо пережитого стояв М. Грушевський на бальконі, а внизу, як море, кипіли й переливались людські хвилі.

— Хай живе професор Грушевський! Хай живе батько Грушевський! — чується з усіх сторін.

На хвилину стихає. Михайло Грушевський пробує говорити, але від схильовання не може. Дякує і кінчить:

— Хай живе демократична федераційна Росія!

Хай живе демократична федераційна Росія! І тут саме було оте злоцію, жаждуща великого але несвідома цілей ні шляхів, бо шойно пронародніми братерськими ідеями приросли душою до ворога, ті, що їх замість святої, єдиної Ідеї Самостійності в перші хвилини революції викинула на педестал провідників Великого Часу. І тому то впали ці слова. Не було до революції на Україні дійсно революційної савостійницької політичної сили, якаб ще до моменту Зрину зуміла зорганізувати маси під прапором національної ідеї, виховати сильні революційні кадри своїх рядів, та розоблачiti в очах народу тих, що зводили — не могло бути і в перших днях ІІ. Вона шойно тоді мала родитися. А тимчасом саме життя, прискорений ріст нації, хоч ціною втрачення найважнішого часу, поволі скермовував розвиток нашої національної революції на ІІ властивий шлях.

І вже тоді засвідчив це той факт, що отої стотисячний люд звернувши з Хрещатику побіля міської Думи весь направився на площу св. Софії, залів собою цей наш історичний майдан, обгорнув своїм многотисячним тілом монумент Великого Гетьмана Богдана і як писали в той час московські газети „тоді в руш Богдана Хмельницького разом з булавою розвивався український національний прапор з написом „Хай живе Вільна Україна”.

І тут, під пам'ятником Великого Вожда і Володаря України та маса пробудженого українського народу складала першу — після так довгій неволі — присягу на вірність Україні.

СВОЯ АРМІЯ!!

Биух революції застав велику скількість українського народу в рядах російської армії. Поверх трьох міліонів українців солдатів і велике число старшин, навіть високих рангів, були розкинені по всіх фронтах російської армії. Ці воїя, побіч можливості творення нових військових частин на Україні з незабреного на війну населення, являлися тим матеріалом з якого треба будо створити свою національну армію. Українська інтелігенція того часу в своїй більшості вихована на соціалістичних гаслах, які між іншим голосили мір між усіма народами а тим самим заперечували потребу всіх армій — навіть в думі не мала ідеї творення української національної армії. Але знайшовся невеликий, але відданий національний ідеї гурт людей, які зрозуміли дійсну вагу хвилини для України і те, що найбільшою запорукою української національних змагань мусить стати сильна національна українська армія. Це була та мала горстка самостійників, що їх так неминічно під все. Це була та мала горстка самостійників, і ті зломки українців старшин російської армії, що як військові зрозуміли вагу своєї армії діл Батьківщини із перших же хвилин революції віддали себе ідеї творення української війська. Першим ініціатором українського військового руху став найменший самостійник адвокат Микола Міхновський. Ще за студенческих своїх часів заснував він у Київі самостійницький гурт „Тарасівка“ в 1909 виголосив був на Шевченковім Святі у Полтаві свою зрості недавнішою промову „Самостійна Україна“, яка в спільному році була на той час промовою „Самостійна Україна“ від Української Революційної Партії. В 1912 році випущена як перша брошурка Української Революційної Партії з самостійницькою програмою. За деревоної час відійшло дому життя соціалізму і спільнного фронту української соціалізму з московськими воїнами і спільністю соціалістичної Росії — згортувати був їх Самостійності нероздільної сецесійної Росії — згортувати був їх Самостійності України, невеликий гурт людей. І ще самостійники в першій же дні

революції, бачучи, як усіми силами намагається українська соціалістична демократія звільнити розрізаний українськими визвольними змагань — всі свої сили вимули в сторону організації української армії.

Вже 16 березня за ініціативою пор. М. Міхновського вояки київської залоги улаштовували нараду українців-солдатів тих воєнних частин російської армії та різних воєнних штабів, що місцем своєго постою мали Київ і його околиці. На цих зборах, що їх провадила обрана президія: предсідник Павло Волошин (начальник штабу резервої бригади) заступник предсідателя адютант штабу київської воєнної округи капт. Сахно Устимович і секретар пор. М. Міхновський. Були поставлені на обговорювання такі справи: 1. організація українського військового клубу. 2. організація українського війська. 3. Українська маніфестація, що мала відбутися в дні 19 березня. Всі питання на цих зборах обмірювалися з величим одушевленням і з горячою любов'ю до діла. Одноголосно було прийнято постанову негайно відкрити в Київі Т-во „Український Військовий Клуб ім. Гетьм. Павла Полуботка“, як окрему цілком самостійну українську воєнну організацію. Для переведення в життя цієї постанови тут же обрано було організаційне бюро на чолі з М. Міхновським.

При обговорюванні 2. точки порядку денного виступив з промовою М. Міхновський. Його промова оперта на славних часах княжої і козацької Української Держави була вислухана привічними з величезним захопленням та покрита довгими невмовіючими окликами „Слава“! Після цієї промови делегати військових частин одноголосно ухвалили, заразже приступити до негайної організації власної національної армії, як могутньої своєї мілітарної сили, без якої не можнаї подумати про здобуття повної волі Україні*. Першим кроком рішено розпочати організацію українських охочих полків усіх родів зброї та першому такому полкові надати назву „Перший Український охочий Ім. гетьмана Богдана Хмельницького полк“. При обговоренні 3. точки був вироблений весь церемоніал маніфестації та ухвалений цілий апарат, що мав керувати тим першим українським національним походом у своїй столиці.

Мик. Міхновський, якому вірним помічником був капіт. Ган, з запалом взявся до організації війська. Протягом одного тижня „Український Військовий Клуб ім. гетьм. П. Полуботка“ був цілковито сформований. Клуб був організований як військове товариство з осідком у Київі і правом відкривати філії по всій Україні. Метою товариства було „згуртувати в одній сім'ї всіх українців-вояків, старшин, лікарів і військових урядників під національним прапором для боротьби за повну волю України.“ Фактичним керманичем і духовним провідником усієї діяльності клубу ім. Павла Полуботка став М. Міхновський. Декілька днів по своєму сформуванні Рада Клубу випустила в десятках тисяч примірників відозву, що була розповсюднена негайно в найглуших закутинах, де тільки перебували українці солдати. В цій відозві писалося:

„СИНИ ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!

Славні вояки українці! До вас звертаємося в цей важливий історичний час. Вітаємо Вас з новим державним ладом. Цей новий лад здобули Ви озброєною силою. Слава великому народному війську! Слава синам вільної України! Слава вам правнуки запорожців! Алеж не спочинимо впившись словою своєю. Боротьба ще нескінчена. Застерігаємо Вас будьте напоготові! Для нас українців цей час особливої ваги. Ви здобули волю Україні і цю свою національну волю ми українці мусимо закріпити особливо. Памятаймо на нашій землі стоять упертій ворог і напружує останніх сил, щоби прибрati до своїх цупких рук усю Україну. Товариші братя! Не даймо Україні ні кому! Політа кровю скавчих козаків запорожців, вкрита в цю війну горами нашого трупу нехай

встане вона для своєго життя! Товариші українці! Гуртуйтесь! Єднайтеся у гуртки. Єднайтеся на думці про волю України, про її ко-
вайте відомості про себе і про гурток до Ради „Українського Військового гурткові газетами і книжками.. Подавайте до Т-ва про те, скільки Вас.

Товариши! Провадьте свої справи по гуртках і дописуйте нам про те, що діється у Вас, про свої бажання і думки!

Коли хто іхатиме чи з фронту чи на фронт через Київ — не поминайте — заходьте до нас, будете дорогими гостями!“

Ця відозва зробила велике враження на всьому фронті і в запалі, скрізь, де тільки перебували українці солдати. Скрізь почали відвуватися українські віча і засновувались українські військові товариства і клуби. Про те який характер мав цей рух серед українців-жоанірів сказчик українське віче військових фронтовиків у Київі, яке відбулося в дні 28 березня, з усіма родами зброй і першим кроком до цього — відділення на фронті всіх українців-вояків у окремі національні частини з українським старшинством, а у запалі формування чисто українських полків.

У домувці клубу в Київі кипіло. Вже в кілька днів по випуску відозви воєнний люд української національності цілими гуртами наїдався до Ради Т-ва. Сам Микола Міхновський як угинався під навалом справ. Цілими днями принимав прибуваючих з різних фронтів російської армії старшин і солдатів. Невтомно вчив їх, як треба організовуватися і воювати чого.

Щодо сформування Українського Військового Т-ва ім. гетьм. П. Полуботка створилася ініціативна група з воєнних людей, до складу якої увійшли: плк. Глінський, підп. Павло Волошин, поруч. Міхновський і прaporщики Павелко і Ган, які поставили завданням створити такі дві воєнні організації, щоб вони були обєднані одною ідеєю — творення своеї національної армії, та щоби поділили свої функції так, щоб одна організація переводила ідеольгічну сторону організації в друга чисто організаційну. Першу роботу мало перевести Військове Т-во Полуботка а для провадження технічного характеру організації українських воєнних частин — одночасно був заснований „Український Військовий Організаційний Комітет“ на чолі з плк. Глінським, до складу якого були запрошенні старші офіцери українці з воєнних частин залоги міста Києва. До складу цього Комітету увійшов і поручник Міхновський. Таким чином ми обом цим товариствам був завжди повний контакт та порозуміння у всіх напрямках діяльності цих перших наших національно-революційних воєнних організацій. І хоча серед цієї першої кадри українського офіцерства Микола Міхновський відзначався найбільшою національною садомістю — то і старше офіцерство з молодечим запалом взялось за роботу та видано традицію, як люди, що відчuli в собі українську душу і як воїни, що хотіли не відійти від української душі, заснували Т-во „За Вільну Україну“ в їх воєнних просторах Наддніпрянщини залучавши кліч „За Вільну Україну“ в їх воєнних головах ця Вільна Україна увівлялась не інакше, як ювілейне на міцних державних підвалах. А головною підпорукою української державності мала бути сильна національна армія, побудована на засадах регулярної мілітарної сили.

Військовий Клуб Полуботка одразу зорганізував добру кадру інструкторів, що в різних місцях головної Правобережної України, на західній межі якої проходили фронти воєнних операцій — засновані тут війська влаштовували в місцях постою ляжі для українських вояків, засновуючи їх до організації у своїх національних військових товариствах. Цей клуб також через своїх інструкторів допомагав постачати для різних воєнних частин, де були українські літературу, головною історію України, бібліотеки та з красного письменства, антидактичну літературу, якою захищалася

прибулиши національну сідомість у солдата-українця. Майже при кожній чайні частині діялася театральний гурток, які ставили передяночкою нові спортивні пісні. При всій роботі головною була ідея — якнайшвидше організацію власної національної армії. Український рух серед війська розвивався в розрізняючихся захоплюючих все ширіші і ширіші круги українців-воїнів і вскорі став рухом, який же став найбільшою силою в українських революційних змаганнях.

„МАРТОВСЬКІ УКРАЇНЦІ”

Чети Солдати віддави військову пошану і задержалися.

— Пане поручнику! Царі вже нема — революція сиріз!

На їх вусах обличчях виблискувало задоволення. Трохи дивно було. Ще кілька днів тому їх „дахли в шинелях“ намагалися говорити тільки по російськи, звали мене „ваše благородіe“ і щовечора виступували. „Богем царя храни“, а тепер і помок собою говорили і до мене відвізалися на ріані мої і не ховалися передомною зі своєю радістю, що царя вже нема. По місті були вже розліплені відоzи, заклики і оголошення. Всюди киїло. Всюди зорганізовано й українське віче. Прибуло поверх семи тисяч воїнства. Владивиши збори я запропонував:

— Хто між вами українці піднесе руку догори! Піднеслося не більше трьох сот рук.

— Малоросі! Піднесіть руки! Піднесло руку більш як половина присутніх.

— Хахли! Піднесіть руки! Знова піднесла руки третина.

— Українці, малоросі, хадли! Всі разом піднесіть руки! Понад головами кількісичної корби піднісся ліс рук.

Переведено вибори депутатів. Потім говорило багато промовців. Промови робили незвичайне враження. Немов не дишучи слухали їх „селяни в шинелях“, а коли промовещі кінчав, буя оплесків зривалася понад головами і помішане „слава“ й „ура“ неслось вулицями Симферополя. Промовці засували, що „малоросі“, „хадли“ це назви якими надали нас наші вороги, гнобителі, що правдива назва усіх людей, що говорять такою мовою як промовці є українці, а наша Батьківщина, коли була вільною, звалася не Малоросія а Україна і так має знову називатися. Одному з промовців набігла думка показати жовтоблакитну стрічку і запропонувати піднести руку тим, що знають значення цих з'єднених красок. Всього кілька десятків людей знало значення національного прапора. Маси ще цього не знали. Віче закінчилося в темряві ночі. З дивним почуттям у серцях вертали в касарні українці солдати.

Почалася робота. Щораз більше розпалювалося національне хотіння у тисячів воїнства. Родилися т. зв. „мартовські українці“. І рівночасно з тим почалася і боротьба з москалами, що відразу вороже поставилися до українського руху. Всіми силами старалися московські вояки заагітувати українських ідею „єдиного революційного фронту“. Мовляв упав царат, упав і гніт, а тепер треба спільними силами боронити і будувати нову Росію без царя. Тому нема пошо творити ріжниць між москаlem і українцем, бо це два брати, для яких настав час спільній свободи. Цим „єдиним революційним фронтом“ намагалися москали придергати при собі українців в часі слабості і безсилля Росії, щоби вневдовзі, коли вона покріпшає, знову загнати їх у свою неволю. Та не згоряча принимав уже ці слова українці солдат. Його всеможньо опановувало вже тільки одно слово — Україна, хоч як він не знав ще дійсного його змісту... Стало відбувацися лекції на яких підкреслювало нашу окремішність від москалів та впоювано-

нашу історію. Само собою вминалі й питання про протилежність інтересів України і Росії. Ідея Самостійності, якій була для українця, що щойно чини шахрай більший! Було видно, що до того йшло. Революція тільки починалася, а вже відчувалося стихійне бажання відрокміти у чисто українські частини. Самостійність сидомість у насі щойно наростила але наростила з революційною швидкістю.

„Сію слово — добре жити вони будуть“. — Гарик Шевченко

ДУША ПРЕДКІВ

Одною з великих, живих сторінок історії життя Української Нації — це часи могутньої Української Держави княжої доби. Це були часи, коли Ізької землі велику, оперту на військовій потузі Державу, об скуд якої розрізалися всі орди, що насували в той час на Україну ві Сходу, але й щоби закріпити могутність шеї держави у світі підбивала й корила собі другі близькі і далекі народи.

Сила українців, що тоді звали себе русичами, — лемала в їхній жажді великих чинів і слави душі, що не знала покори ні щастя в спокою. Душі, що хотіла, щоб сила українська панувала на якнайбільших просторах, щоб якнайдалше дунала слава про могутність держави русичів, що мала бути першою і найміцнішою у світі.

І дійсно в той час слава про русичів розносилася по найдальших землях тодішнього світу. Один з арабських письменників того часу йші Дусте так про наших предків висловився:

„Вони відважні і сміливі. Як нападуть на інший нарід то доти не відступлять поки не знищать його зовсім. Коли переможуть, гнетуть як рабів. Ростом високі, гарні в вигляді і в нападі сміливі, всі свої походи чинять на кораблях. Всі мають завжди з собою мечі. Як у кого з них родиться син, батько бере голій меч, кладе перед новонародженним і каже: не лишаю тобі в спадщині ніякого майна, мати не тільки те, що здобудеш тим мечем. Між ними нема незгоди, але всікть з ворогом однодушно поки його не подолють“.

А в „Житію Георгія Амастрідського“, що жив наприкінці VIII і початку IX віку і був епископом у Амастріді біля Синопу на падінному березі Чорного моря, знаходимо таку (дещо злобну) замітку про один з походів наших предків на неукраїнські оселі, що були розпаношлися над Чорним морем.

„Напали варвари Рос, нарід, як усі знають, дуже жорсткий і немилосердий, що не має ніякого сліду ласки до людей. Подоби дозирати свою вдачею, нелюдські своїми вчинками, самим виглядом вказувати всім жадобу вбивання. Отей то нарід, почавши від Провентіди і передішошою з довж берегом дішов до вітчини святого, вирубувши немилосердно всіку плоть і літа вски. Не жалуючи старих, не проминаючи дітей, але на усіх разом узбрюючи погубельну руку — поспішаючи цей нарід запороги вадити смерть скільки сили. Руйнував церкви, святощі поганя, кладучи на їх місці свої вівтарі поганські. Побивання чужинців, їх дівчата звичка, щей досі в них живе. Шанують тільки сіноноти, днісера, і дерево“.

Українська Держава княжої доби у рості своєї потуги стрункується з другою тоді силою над Чорним Морем — з східно-римським царством, що столицю свою мало у Візантії по другій стороні Чорного Моря. Українські війська, щоби зломити силу Візантії на Чорному морі, щоби бити одиноким паном цього Українського Моря, весь час винищували на його

збережник остою купецької і мілітарної сили східно-римського царства. А кілька разів здобули були сам Шаргород (Візантію) і приневолили його вадильців зоступитися інтересам Української Держави і її престижу. Про те, що уміли наші предки зломити силу найсильнішої в той час держави свідчать ці слова царгирського патріарха Фотія, які він виголосив у промовах до улавших духом шаргородців:

(І проповідь). „Горе мені, що я дожива до цього нещастя, що ми стали посміхування для наших сусідів, глумом і соромом для доколишніх, що нагій нахід русичів не дає, щоб і вість позадомила нас, хоч ті, що напали були віддалені від нас стільки країни і державами, ріками і морями без пристаней. Горе мені, що бачу, як народ диких і сувоїв без страху окружав місто, нищить міські околиці, все руйнує, все ламає, рід, оселі, житло, дітей, дідів, хлопців, як всіх рубає мечем — никого не залишає. Рубна загальна. Як спека, як крутина, як повінь наперед він на наш край і винищив цілі покоління людності. Хто боротися за нас, хто стане проти ворога? Столиця! Які нещастя скутилися навколо тебе! Місто головне майже цілого світу, яке військо знищується над тобою не може над рабом. Місто здобуле здобиччю з багатьох народів, який народ хоч зробить тебе свою здобиччю! Ти, що здобував багато трофеїв над ворогами Європи, Азії і Лівії, як підняла тепер над тобою спису варварська проста рука, щоб над тобою поставити свій трофеї? Я пішо так, то тає сила непоборна на чисту безсильність впала і нелюдський супротивник на тобі хоче показати силу своєї руки і славним іменем ахристи”.

(З II проповіді). „Нарід неславний, нарід, якого Й не рапували, незвісний та здобув інші — іноземні та став славним — бідний та дійшов високого становища і незчисленного багатства, нарід, що десь жив далеко від нас, варварський, бо пишався зброяю, несподіваний, неспостережний та сильно ринув на наш край як хвиля морська і знищив людність як полевий звір, без страху витинаючи мечем всіх літа і плоть. Все було словене трупами, в ріках вода ставала крівавою, тик джерел і ставів не можна було віднайти через це, що були залідані трупами. Інші ледів було знати, мертві тіла загноїли рілі, завалили дороги, гаї зничіли і стали через трупі більше непроходними ніж через кущі, сповнилися ними печери; гори, горби, долини і провалля нічим не ріжились від лісівих кладовищ.

Чи пригадуєте ту темну і страшну ніч, як загрожував і нам кінець життя з заходом сонця? Чи пригадуєте той страшний час, коли прийшли до нас варварські кораблі, дихаючи чимсь суворим, диким, погубним, коли море тихо і спокійно розстягувало свій хребет, дакон ім'я приємну і легку плавбу, а на нас піднімаючи суворі хвилі війни? Коли вся людськіна надія лишила людей і місто держалося надією на одну оборону від Бога. Коли передяк і темрява опанували разум і вуко прислухувалося тільки до одної вісти: вороги опанували місто?

А Лев Диякон, учасник українсько-візантійської війни за Болгарію і Македонію (967 р.) пише у своїх споминах:

„Святослав дуже гордий з перемоги над болгарами, бо опанував цей край міцно, держав болгарів в переляку і страху своєю вродженою суворістю. Кажуть, що здобувши війною Филиппополь з людей забраних в цім місті — 20.000 немилосерно і не полюдько насадив на палі. Тим усе, що ще залишилося настригив і привів до покори а послам ромеїв*) дав відповіді горді і сміливі: не піде з цієї багатої землі інакше, як за великим воєнним відшкодуванням і викупом міст і полонених добутих на війні. А як ромеї не хочуть того виконати нехай скорше забираються з Європи бо то їм не належить і нехай переходять до Азії. Інакше русичі з ромеями не помиряться. Почекуши таке від русичів імператор, відсилуючи назад до Святослава своїх послів, відповів: думаємо, що не треба нам ламати згоди, що від батьків до нас перейшла непорушна, як її Бог дав, бо віримо в Провидіння, що воно все устроє, і поважаємо християнські звичаї, тому радимо вам як своїм приятелем і вмовляємо, щоби ви рушили з цього краю, який зовсім Вам не належить, бо знайте, що як не

*) Підбій Болгарії русичами підривав силу другої в той час побіч Україні сильної держави — східного римського царства (ромеїв). Тому тодішній візантійський імператор зауважив про наїзд Святослава на Болгарію, вислав до нього послів, щоби цей вицофав своє війська з Болгарії.

послухаетесь цієї спасеної ради то не ми, але ви порушуєте давно установлену згоду. І не думайте, що ми засміливо таке вам відповідаємо, бо сподіваємося від Христа, безсмертного Бога, що як не вийдете з цього краю, то і без волі вашої вас примусимо...

Святослав розгніавшись такою відповідлю сказав на те так: не бачу йти в цей край. Ми самі швидко поставимо шатра перед брамами Візантії, обведемо її міцним валом, а як імператор буде боротися з нашою облогою і вийде — сміливо приймемо і самим длом Іому доказуємо противника, а люди крові і зброєю по-русичів за якесь жіноцтво, виховане в запічку і цими погрозами пробує нас настришити ніби дітей немовлят якимись маскарами”.

Скорі розпочалася затяжна українсько-грецька війна за володіння над Болгарією і Македонією...

ТОВАРИШІ! Читайте у читальнях на голос статті з „ПРОБОЄМ“.

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Управа видавничої кооперативи „ТЕРЕМ“ повідомляє всіх своїх членів і прихильників та всіх передплатників і читачів своїх видань, що з місяцем березнем приступила до видавання популярного місячника для молоді „ПРОБОЄМ“, що появлятиметься з початком кожного місяця.

Рівночасно перепрошую Управа за кількісною першою у своїй видавничій діяльності в тому напрямі. Сталося це, як відомо без вини Управи.

Управа робила всі можливі старання, щоби забезпечити виплати передплати та не підірвати довірія наших читачів до видавництва. Тому всі вплаченні передплати на „Наш Фронт“ не пропадають. Зачисляємо їх як передплату на „Пробоєм“.

Рівночасно віримо, що всі довжники „Нашого Фронту“ винажуться якнайскорше зі своїх зобовязань зглядом нашого видавництва. Перше число „Пробоєм“ шлемо на всі знані нам адреси і просимо наших кольпортерів причинитися до якнайбільшого його умасовлення. Віримо, що товариші бувші пробоєвікі „Нашого Фронту“ не тільки привернуть його тираж, але зуміють вскорі його подвійти.

До цього числа долучуємо поштові складання, якими просимо відзначати передплату та вирівнювати залегlosti. На адресах пробоєвіків і передплатників зазначуємо: червоним олівцем суму, яку мають зараховану вже наперед на передплату — зеленим — суму, яка лишається їм до вирівнання.

Хто не одержавби з якихбудь причин цього числа „Пробоєм“ з бажавби його мати, хай рекламиє зглядно домагається оказаніх чисел.

Якби хтось не одержував правильно „Пробоєм“ хай можначко рекламує (неоплаченою карткою з написом „реклама“).

Управа Видавництва „ТЕРЕМ“.
Кооператива з відповідальністю за дії.

Пробоєт — Любомир Янко 22.

Одна розсіюча відсотка письмів

Товариші! Поширюйте «ПРОБОЄМ»
Голосіться на кольпортерів! Підшукуйте коль-
портерів у сусідніх селах!
Хай не буде ні одного українського села деб не роз-
ходилося найменше кілька десять чисел «Пробоєм»
Адміністрація.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

книжку

ЧИТАЙТЕ!

МУСОЛІНІ ← ЛЮДИНА Й ЧИН

Під таким наголовком з'явилася в цих дніх в „Книгозбірні Вістника“ книжка М. Островерхи про провідника італійського фашизму з передмовою **ДР. ДМИТРА ДОНЦОВА**.

„Книжка написана цікаво і живо на підставі італійських і інших джерел дас багатосторонній і повний образ той великої людини свогоєднішої Італії, що з сина сільського коваля через тяжкі переходи і невзгодини життя і подітчної боротьби стає провідником італійської нації й веде її до великого майбутнього“.

„Вісті“ з дня 18 лютого 1934.

Цю книжку повинен прочитати кожний український націоналіст!

Ціна примірника 1· зол.

Замовляти: ЛЬВІВ, „ВІСТНИК“ Чарнецького 26, — — — — —
— — — — Гроші слати ПКО 500.371 (з допискою на Мусоліні.)

Вже вийшла з друку незвичайно цікава книжка

ЮРІЯ ГОРЛІС-ГОРСЬКОГО

ОТАМАН ХМАРА

З тасмниць Г. П. У.

В цій книжці автор яскраво змальовує незнані загалом події, свідком яких був під час майже восьмилітнього перебування в тюрмах Г. П. У. Отаман Хмара — це одна із незнаних сторінок історії національної боротьби на С. У. З. 80 сторін друку книжкового формату, з гарною обкладинкою ціна 50 гр., з пересилкою 60 гр. Гроші слати виключно на „Студентський Шлях“ Львів Супінського 21, — Чекове кonto ПКО. 503.966 з допискою: на „Хмару“.

АДРЕСА: ЛЬВІВ, ВУЛ. св. ЯЦКА 22. Ред. і Адм. „ПРОБОЄМ“

Передплата: річна 1·20 зол. — піврічна 60 сот. — місячна 10 сотинів.

Редактор Колегія:

За редакцію відповідає кпр. Роман Кульчицький.

Видав: В-во „Герем“, кооп. з відп. уздові

З друкарні „Типографія“